

**פרשת במדבר
שבועות תשפ"ה**

מבאר תורתו של
מרן הגה"צ

רבי יונה הלוי

פארסט זצ"ל

בעהמח"ס דברי יונה
ודאש ישיבת דנייטרא

דברי יונה

דברי יונה על פרשת במדבר

היא על גלגלת דוקא דמחייב בפדיון, אבל שאר טרפיות מומעטין מאך חלק דפטור.

והביא שם החת"ס דבר נחמד שנדפס בסו"ס קול יהודה בשם הגאון ר' שאול קראקאווער זצ"ל (בעל ברכת הזבח) בטעם שינוי לשון הכתוב דבפקודי בני כתי' לגלגלתם משא"כ במנין שבט לוי לא כתי' לגלגלתם, וביאר החילוק דבשבט לוי שהיו נמנים מכן חודש היה מקום לטעות דמי שנוול בשני ראשים יהי נמנה לשנים לפיכך לא כתי' בהו לגלגלתם, אבל במספר שאר השבטים שהיו נמנים מכן כ' ומעלה דליכא למטעי בהכי שהרי מי שיש לו כ' ראשים הוא טריפה, ולא יתכן שיחי' עד שיחי' בן כ' שנה להכי שפיר כתי' בהו לגלגלתם, ודפח"ח.

וב' החת"ס דלכא' לאיזה צורך כתי' לגלגלתם, והביא מ"ש הרמ"ע מפאנו בעשרה מאמרות (מאמר א' כל חי ח"א סי' ג') וז"ל ועליהם נאמר לגלגלתם שהיה משרע"ה צופה ברוה"ק מנין הטיפין שבראש כל א' וכו' שכל מי שהיה עתיד להוליד ס' רבוא היה נמנה ראש משפחה וכו' ויותר מזה היה ג"כ צופה ומביט בכל אחד ואחד מהם, והוא רז נגלה במלה הנזכרת למי שישית עליה לב ע"כ. ופי' המפרש שהי' מביט בכל א' כמה פעמים שיצטרך להתגלגל וזה לשון לגלגלתם ע"ש.

וכתב עלה החת"ס דלפי"ז נמצא לכא' דה"ה במחצית השקל דכתי' ביה בקע לגלגלת בפ' פקודי, ואינם נמנים אלא מכן י"ג שנים או מכן עשרים (עי' מג"א סי' תרצ"ד סק"ג) וכי נימא ג"כ התם שלא נתן מחצית השקל אלא מי שהיה בראשו טיפין להוליד ס' רבוא וזה א"א להתקבל, אמנם במן עומר לגלגלת י"ל כפשוטו אם הי' ילד בשני גלגלת נפל לו ב' עומרים דמבואר בפ' יוהכ"פ דאפי' לתינוק בן יומו נפל עומרו עכ"ד החת"ס.

ובשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' שצ"ט) כ' לבאר מה שתי' הש"ס במנחות (הנ"ל) שאני הכא דבגלגלת תליא רחמנא, דלכא' אינו מובן דסו"ס ב' ראשים היו טריפה משום כל יתר כנטול דמי, ומדוע נשתנה זה משאר טריפות (לשי' ר"ת) להתחייב בפדיון.

והשואל (שם באבנ"ז) הביא ב' תירוצים משטמ"ק (ב"ק ד"א) בשם הרב המאירי חדא די שחילק בין טריפות הראש לשאר טריפות דטריפת הראש מחויב בפדיון משא"כ טריפות שאר הגוף, ועוד חילק שם אם הוא טריפה שנוול בה אזי מחויב בפדיון משא"כ טריפות שנעשה בו אחרי שנוול אזי פטור, וחילוקים אלו למדנו מדתלי רחמנא בגלגלת. אמנם האבנ"ז הקשה על ב' התירוצים דמנ"ל למילף חידוש זה מקרא דגלגלתם כיון שאין המקרא מיותר.

בחומש הפקודים כשציוה הקב"ה למנות את ישראל כתי' (במדבר א, ב) שאו את ראש וגו' לגלגלתם, וכן בכל מקום שנצטוו על המנין כתי' ביה הלשון לגלגלתם מלבד בשבט לוי שלא נאמר בהם לגלגלתם.

וטעמא בעי.

ונקדים מה דאיתא (מנחות ל"ז ע"א) בעא מיני פלימו מרבי מי שיש לו שני ראשים באיזה מהן מניח תפילין, א"ל או קום גלי או קבל עליך שמתא (דאחוכי חייבת בי ששאלת שאלה שלא יתכן במציאות) אדהכי אתי ההוא גברא א"ל אתיליד לי ינוקא דאית לי, תרי רישי כמה בעינא למיתב לכהן אתא ההוא סבא תנא לי, חייב ליתן לו עשרה סלעים (דחד בכור הוא ואית לי, תרי רישי וחשיב כתרין וכו' והוי שניהם פטר רחם פירש"י) ופרך בגמ' והתני רמי בר חמא מתוך שנא (במדבר י"ח) פדה תפדה את בכור האדם שומע אני אפי' נטרף בתוך ל' ת"ל אך חלק (פירש"י) אך חלק אך פדה תפדה והאי נמי בנטרף דמי שהרי לא יחיה (ותי' בגמ' שאני הכא דבגלגלת תליא רחמנא ופירש"י בגלגלת תלי' רחמנא לפדיון בכור דכתי' חמש שקלים לגלגלת והא אית לי, תרי ואי משום אך חלק השתא מיהא לא מית ע"כ.

והנה יש כאן פלוגתא רש"י ותוס' בדין בכור שנעשה טריפה בתוך ל' אי חייבים לפדותו דרש"י ז"ל בפירושו "נטרף" בתוך ל' אינו חייב לפדותו היינו שנהרג בתוך ל' והרבותא דלא תימא דוקא אם מת הבכור מעצמו בתוך ל' פטור מלפדותו, אבל בנהרג דאיכא למימר שאם לא הי' נהרג הי' חי ל' יום ובכור מעליא הוא קמ"ל מדכת' אך דאפי' נהרג פטור. אמנם התוס' במנחות (ד"ה שומע) וכן בב"ק (י"א ע"ב ד"ה בכור שנטרף) הקשו על פירש"י והביא ראיות דבתוך ל' אינו בר פדיון כלל אפי' אם חי הרבה אח"כ, וא"כ מהי ההו"א דנהרג יתחייב בתוך ל' יותר מנמנת בעצמו, וכתבו בשם ר"ת דנטרף היינו דנולד בו סימני טריפה ואעפ"י שחי יותר מל' יום פטור מלפדותו וכיון שיש לו שני ראשים היינו טריפה דכל יתר כניטל דמי.

ובשו"ת חת"ס (יו"ד סי' רצ"ד) כ' לבאר סוגית הגמ' והנפק"מ בין רש"י ותוס' דלרש"י ז"ל למסקנת הגמ' מומעטין מאך חלק נהרג בלבד אלא דהוי ס"ד דכיון דמיעטה תורה מאך נהרג בתוך ל' א"כ י"ל מכח סברא מה לי נהרג מזה לי טריפה והו"א דגם טריפה פטור מלפדותו וע"ז תי' בגמ' דגילה לן קרא "גלגלת" דאע"פ שהוא טריפה חייב לפדותו וה"ה לכל טריפות דחייב ולא מומעטין מאך בכור אלא מת ממש.

משא"כ לשיטת ר"ת שבתוס' דלמסקנת הגמ' מומעטין מאך חלק כל הטרפיות דאינו חייב לפדות אלא דהוי ס"ד דגם יתרון "גלגלת" בכלל שאר טריפות ופטור מלפדותו, ודחי בגמ' דשאני גלגלת משארי טריפות דגוה"כ

וביאר שם האבנ"ז דבגלגלת תלי רחמנא, עפי"ד הרשב"א (שו"ת סי' צ"ח) וז"ל שלא שיתרת זו אינה חיה, אלא כך אמרו שכך קיבל מרע"ה מסיני שיתרת כניטל, וכל שאילו ניטל אינה חיה י"ב חודש, אפילו מעתה שלא ניטל טריפה כאילו ניטל, ואעפ"י שמרבה כחול ימים עם יתרוננו, עכ"ל הרשב"א. ולפי"ד הרשב"א דיותרת יכולה להיות הרבה א"כ ילד זה שיש לו ב' ראשים יחיה, אלא מה תאמר כיון דיש דין יתר כניטול דהיינו כיון שאם ניטל ראשו יהי טריפה גם עכשיו נחשב שלא ניטל נמי טריפה, זה ליתא גבי בכור דוקא לגבי הגוף יש לו יתרון דיש לגוף זה שהוא אחד ב' ראשים, אבל להגלגלת בעצמו אין לו יתרון דב' הגלגלת נפרדות זמ"ז, ואין להגלגלת השני, שום שייכות עם הא' והרי הגלגלת לעצמו אינו נידון כטריפה.

וזהו שתי בגמ' "בגלגלת תלי רחמנא" היינו ולא בהגוף דהכא בפדיון בכור הולכים אחר הגלגלת ולא על הגוף ונחשב הגלגלת מצד עצמו ואינו טריפה וחייב בפדיון בשלמא אי היינו מפרשים כל יתר כניטול דמי שהיתר אינו יכול להיות כמו שהנמול אינו יכול להיות אז גם הראש ימות שהרי א"א להראש להיות בלי הגוף ואז קשה על תי' הגמ' בגלגלת תלי רחמנא דסו"ס הגלגלת לא תחי' והו"ל למיפטר בחמש סלעים, משא"כ להרשב"א דס"ל דיותרת חי, א"כ הגלגלת בעצמה אינה טריפה והחסרון רק לגבי הגוף, ולפיכך חייב בפדיון.

והוסף שם האבנ"ז באופן אחר ליישב סוגי' הגמ' לפי פירוש הפשוט דכל יתר כניטול דמי היינו כשם שהנמול אינו יכול להיות גם היתר לא יחי' דהכא שאני דתליא רחמנא בגלגלת היינו באדם דוקא תלי' הכתוב חיוב פדיון בכור משום דבאדם העיקר הוא הגלגלת ששם משכן השכל וכן פירש"י (יומא כ"ב ע"ב) בהא דתנן שהיו מטילין גורל בכהנים הבאים לתרום את המזבח והי' הממונה אומר להם הצביעו, דהיינו שיראה כ"א אצבעו והיו מונים את האצבעות ופריך בגמ' ונמנוהו לדידהו (כלומר למה מנו האצבעות, ימנו את האנשים בעצמם) ופירש"י לדידהו לגלגלתם, הרי שהגלגלת הוא עצם האדם. וכיון שהראש הוא עצם האדם א"כ שני ראשים היוין שני אנשים, אלא שאחד מהם חסר לו הגוף, וזה היפוך יתר כניטול דמי, שטעם הטריפות כמו שביאר הלבושי שרד שחיות של הבהמה נחלקת לב' האברים, דהיינו האבר שראוי להיות בה בתולדה, והאבר המיותר שאצלו, ומשום"ה אין חיות מספיק לאבר ונעשה טריפה, משא"כ כאן שיש לו ב' ראשים, שהרי כל ראש הוא אדם לעצמו, יש להראש חיות מספיק לו, אלא שאין להם כ"א גוף אחד, נמצא שבגוף זה נתקבצו כוחות החיונים של ב' הראשים, ואין כאן חולשה בגוף, אדרבה נתקבצו ב' הכוחות בגוף א' ולמה אם כן יטרף וחייבתו התורה ב' סלעים.

אך כל זה שייך רק באדם אבל בבהמה שיש לה ב' ראשים, דבבהמה לא מצינו גילוי שהגלגלת עיקר אצלה ולא נוכל להקיש בהמה לאדם, שהרי באדם עיקר השכל שמושכו בראש, והראש נחשב כאבר אחד ובבהמה יש כאן חלוקת הכוחות לב' ראשים, ונחלש כח חיותה כשנתפשט לב, ראשיה לפיכך מיחשבי כטריפה עכ"ד.

אסיפת התלמידים

בפרשת השבוע שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגלגלותם.

וצ"ב להבין מה טעם צוה הקב"ה למנות את ישראל והרי הקב"ה אשר לפניו נגלו כל תעלומות יודע ועד כמה מנין כל שבט ושבט, ויכול הי' להודיע למשרע"ה המספר המדויק.

ונקדים דברי המגיד מדובנא בס' אהל יעקב (פ' לך לך) בביאור מה שאחז"ל (הובא ברש"י בר"פ לך) שלא גילה הקב"ה לאאע"ה מיד את הארץ כדי ליתן לו שכר על כל אמירה וביאר שם עפי"מ שיש לחקור במצות מעשר בהמה מה טעם בא הציצוי (ויקרא כ"ז ל"ב) כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהי קודש לה' מדוע לא די ליקח אחד מעשרה מכל הבהמות דהיינו לחשב כמה בהמות יש לו ומהם יפריש מעשר על הכל לאיזה צורך צוה הקב"ה להעביר כל א' מהצאן תחת השבט והעשירי מוקדש לה'. ועוד כיצד נתקנו תשעה הראשונים מאחר שלא נעשה בהם דבר.

אמנם הכוונה בזה שע"י שלא ידע האדם איזה מהצאן יעלה לעשירי להיות קודש לה' עי"ז גמר בלבו על כאו"א מהם שיעלה לעשירי ומחשבתו זו הטובה מתקנת את העדר כולו כי כולם נכנסים בכלל הספק ושפיר לא בא הציצוי להפריש מעשר מהכלל כולו ומשום שכל הצאן יעברו תחת השבט הרי נותן הבעלים דעתו על כולם והעשירי מוקדש ומתקן את כולם.

ומהאי טעמא לא גילה הקב"ה לאאע"ה את הארץ מיד כי אז תהא הסכמתו מוגבלת למקום מיוחד משא"כ כשלא ידע לאן פניו מועדות הרי הסכים בדעתו ללכת על צד הספק בכל אשר ישאו אותו רגליו וכוונתו למלאות רצון קונו לכל אשר יחפוץ ישנו לזה יהי, שכרו הרבה את"ד.

ועד"ז יש לתת טעם לשבח על מנין ישראל במדבר, שיש בזה חשיבות לכל יחיד ויחיד שהוא חלק מהמספר הגדול ונמנה על לגיונו של מלך, ועי"ז אמה"כ שאו את ראש כל עדת בני ישראל שהמנין גורם נשיאות ראש וחשיבות לכל אחד מישראל מה גם שעפ"י הלכה (עי' ביצה ג:) דבר שבמנין לא בטל וזה מראה בעליל כיצד נחשבין ישראל בעיני המקום ב"ה.

ולענין שנתאספנו כמדי שנה בשנה לטובת ישיבתנו הקדושה והרבה תלמידים טרחו והשתדלו להצלחת האסיפה, יישר כחם וחילם, והנהי מודה להם על עזרתם החשובה אך עליהם לדעת שע"י פעולות אלה יש להם נשיאות ראש ובשמים המה נמנים כמסייעים להצלחת ישיבת נייטרא, וברבות הימים יזכר שמם לטובה ולברכה.

ישנם כאלו התמהים ושואלים מה זו אסיפה ולאיה צורך נאספים מדי שנה בשנה איה דבר שנתחדש משל אשתקד לדעתי יש תשובה לדבר. הענין שנתחדש בשנה זו מה שלא הי' בשנה שעברה, שזכינו שעברה עלינו עוד שנה לטובה, ועלינו להלל ולשבח לאדון הכל על כל נשימה ונשימה, על כל יום ויום שזכינו לגדל ולחנך צאצאיו, ומעתה כל הנאספים והמשתתפים הם פנים חדשות, ואסיפה מעין זו אכן לא היתה מעולם.

בזכרוננו שבאסיפה האחרונה בה השתתף הגאון רבי מיכאל בער זצ"ל כשבאתי לבשרו שהגיעו אנשים אל האסיפה גדלה אושרו ושמחתו בראותו כי לא היתה יגיעתו לריק ועבודתו ועמלו עשו פירות ויצאו מזה גידולי תרומה ורק קודש לדורות.

מורי ורבותי אהובי וידידי כאשר אנו נאספים פה בישיבה מתעוררים אצל כולם זכרונות מימים שעברו ימי קדם ועושים קצת חשבון הנפש ישנם תלמידים שעוד זכו ללמוד בבית מדרשו של רבינו הגדול זצ"ל ובפרוס חג השבועות עולה על זכרונם עבודת הקודש של רבינו בתפלה וכיצד התרחקנו ורחוקים אנו ממדרגה זו ומי הוא זה אשר לא יתן אל לבו לזכור את הדמעות ששפך הגאון רבי מיכאל בער זצ"ל בתפלתו ביחוד באמירת הפיוטים מחשבות כאלו של חשבון הנפש עולים וצפים בקרבנו ומשום כך איזה צורך יש לחדש דבר באסיפת התלמידים בשעה שמתעוררים מעצמם בהתעוררות לתיקון המעשים.

ויש לידע שאחד מן הדברים העיקריים לכל יהודי הוא נקיות, והיינו כמו שפירש"י (עבודה זרה כ: ד"ה נקיות) נקי באין חטא. וב"ה שכאן בישיבה הוא מקום שמור ונקי, ואין רואים מה שאין צריכים, אבל צריכים להזהר מלצאת שלא לצורך, כדי שלא להגיע למקומות שאינם נקיים וכדומה, ומצינו אצל בלעם הרשע שאמר לבלק (במדבר כד יד) לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים. ופירשו חז"ל (סנהדרין קו.) מה היא העצה, אמר אלהיהם של אלו שונא זימה הוא וכו' עי"ש. שבלעם השיא עצה להכשילם בזימה, ויש שפירשו (ייטב פנים לחנוכה) דזהו שאמר אשר יעשה העם הזה לעמך, פירוש שהעם הזה יהיה כמו עמך באחרית הימים, שיגרום שהיהודים יהיו נראים כמו הגוים, שלא יהיה ניכר החילוק בין יהודי לגוי ח"ו.

השי"ת יעזור שנוכה לשנה הבאה להתאסוף שוב שנית בביהמ"ד זה אשר כפי שאחז"ל (מגילה כ"ט.) עתידין בתי מדרשות שבבבל להקבע בא"י בפרט ביהמ"ד כזה שנבנה ונתיסד בעמל רב ונחל של דמעות ורבי מיכאל בער זצ"ל שהי' רגיל תמיד לסובב לפנות בוקר ומקיש במקלו לעורר את הבחורים, והי' בוכה בדמעות שלישי לאמר מה פשעי ומה חטאתי שבחור פלוני אינו מצליח בלימודו. ביהמ"ד שנבנה ע"י יהודי כזה ודאי קיים לנצח נצחים. נוכח לקבל את התורה מתוך אהבה והרחבת הדעת אמן.

הכנה לחג השבועות

מהמח"צ מר"צ זצ"ל

והקשה השפת אמת דלפי"ז דלמא משום הכי קבלו ישראל את התורה משום שאין בתורה דבר המתנגד לטבעם ואילו הי' דבר מנגד למהותם אולי לא היו מקבלים אותה ולפי"ז מהי התלונה נגד אוה"ע שלא רצו לקבלה שהיא נגד טבעם ותי' הוא ז"ל דמשו"ה ניתנה לישראל מצות הגבלה ונתן תחומין לכאו"א היכן מקום עמידתו וזה הי' נגד טבעם כי דרכו של איש הישראלי להיות שואף זורח לעלות מעלה מעלה ולא לעמוד בעוצר והתיצבות על מקום אחד מוגבל ואעפ"כ עמדו ישראל נגד ההר ואמרו נעשה ונשמע נגד טבעם לכן זכו לקבל את התורה והיא נקראת על שמם והיא תהלתם ותפארתם.

וכן מצינו כשהזהירה נעמי את רות על עיקרי התורה והמצוות אמרה לה (מדרש ילקוט רות רמז תר"א) אסר לך תחומין רמזה ג"כ כי במצוות התורה ישנם תחומין והגבלות והמקבל על עצמו עול תורה ומצוות עליו להתנהג לפי גבולות שהציבה התורה וזה שרמזה לה אסר לך תחומין כי בגדר המצוות עלינו להתנהג עפ"י הגבולות שחלקו לנו חכמים ע"ד משל מי שמתכוון לקיים מצות מצה בליל פסח ועושה הכנה דרבה לקיים המצוה קודם חצות אם יאחר אפי' רגע כמימרי כבר לא קיים את המצוה כרצון השי"ת כמו"כ בכל דבר מצוה ישנם הגבלות ותחומין, היצא לנו מזה שיסוד החילוק בין ישראל לאוה"ע הוא שהתורה"ק משבחת אותם במה שה' מסיני בא וזרח משעיר למו שכל האומות לא רצו לקבל את התורה ורק ישראל אמרו נעשה ונשמע עיקר שבחם שקבלו על עצמם להתנהג נגד טבעם לא כאוה"ע שבדבר שהתנגד לטבעם כבר לא יכלו לו כי אינם חפצים לעמוד ולהתיעב בעבודה המפרכת הטבע. והשיבם הקב"ה שבע מצוות שקבלתם היכן קיימתם והרי ראי' שאינכם חפצים במצוות המתנגדים נגד טבעכם הקשה לא כן בני חביבי משברים טבעי גופם ומכניעים כל מהותם לתוה"ק ולמצוות ה'.

ויסופר שהגה"ק מבארדיטשוב זי"ע שלח פעם את משמשו בערב פסח אחר זמן אכילת חמץ לקנות עבורו ככר לחם בחנותו של היהודי המשמש שהתפלא עד למאוד חזקה עליו פקודת רבו והלך לבקש בחנות של יהודי לחם חמץ וכמוכן שלא מצא וככה הלך מחנות לחנות וחזר בידים ריקניות. כשבא לפני רבו הקדוש בלי לחם פקד עליו הרה"ק לשוב שנית ולחפש בשוק מטפחת משי יקרה בחנות היהודי (מסחר זה נאסר בימים ההם מטעם חוקי המדינה כי היו מברחים את המכס ע"י הבאתם מן החוץ). הלך המשמש לקיים פקודת רבו ותוך איזה רגעים חזר אל הרבי כשבדו מטפחת של משי. נענה הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ואמר רבש"ע הבט משמים וראה הצאר של רוס יש לו כך וכך חילות, כך וכך שוטרים וכולם שומרים אצל

ואמר הכתוב (תהלים יט) תורת ה' תמימה משיבת נפש, כי בשעת מתן תורה יצאה נשמתו של ישרא' ואח"כ שבח נפשו אליהם והיו משיבת נפש. ועוד מצינו פירוש על זה בס אגרות סופרים במעשה שאירע אצל הגאון רעק"א שפעם התאמץ ביותר בלימוד השיעור בבירור עמוק בדברי התוספות, ונחלש מאד עד שהגיע למצב סכנה והיו כולם עומדים בתפלה עבור בריאותו והיה שם אחד שבא וראה שרעק"א רחוש מרחשי שפתיו והטה אזנו לשמוע ואח"כ יצא ואמר מובטחני שיבירא רבינו כי שמעתי שרעש שפתי בתפלה ואמר רבש"ע בוכות שיישבת דברי תוס' לאמתן אבקש ממך שתוסף לי שנות חיים ובודאי שתפלתו מקובלת, ומפרש שם על ענין זה את הפסוק תורה ה' תמימה משיבת נפש שבזכות העיון בתורה ובירור הלכותיה לאמתתן זוכים להשבת הנפש. והנה מצוי הדבר שיחשוב האדם שאין תורתו חשובה וזה מכיוון להתרשלות שלא יתייגע בתורה ואף כי בעצם הרי לכאו' מחשבה זו נכונה שאין אנו במדרגה הראויה לכוון לאמתתה של תורה. (דברי יונה ח"א דף נ"ח)

הננו עומדים כעת לפני חג השבועות זמן מתן תורתנו הק' נכנסנו לשלשת ימי הגבלה במוחו ובלבו של בחור בודאי מנקרת השאלה כיצד עלי להתכוון לקראת היום הקדוש הזה הבה נראה כיצד הכינו ישראל את עצמם לקראת קבלת התורה במעמד הר סיני הכתוב אומר (שמות י"ט כ"ג) הגבל את ההר וקדשתו קדושה היינו פרישות כמש"כ (ויקרא י"ט ב.) קדושים תהיו וברש"י שם גדורים ופרושים כי הדרך להגיע להשגת התורה היא להיות פרוש מן המותרות "פרישות" שייך בכל דבר שאינו הכרחי כל דבר שהוא מיותר ואין בו צורך יש בו ענין של פרישות היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה קבלת התורה תתכן רק בהתרחקות מדברים שאין בהם צורך רצונך לקבל את התורה תנאי הראשון הוא לפרוש מכל יתר כל יתר כנטול דמיי ומיחשב כטריפה.

מצינו שלמדו חז"ל כל הלכות גרים מרות ונעמי כי הנה זהו יסוד קבלת התורה וקבלת עול התורה לפרוש ממוותרות ולהתרגל להלחם נגד תאוות הגוף המטמטמים לבו של אדם והנה רות המואבי בתו של עגלון מלך מואב השליכה אחרי גיזה כל תענוגי ומוותרות עוה"ז שהיו לה בבית אביה המלך ובחרה לעצמה חיי צער ועוני עם חמותה כדי שתתגייר ותקבל על עצמה עול תורה ומצוות. לפיכך למדנו מכאן הלכות גרים כי זה יסוד ושורש לכל הבא לקבל על עצמו עול תורה ומצוות שילחם נגד טבעו והרגלו וישליך אחריו כל מעדני מלכים ותענוגות עוה"ז ואז יהי ראוי להתעלות ולקבל ע"ע עולה של תורה, והענין בזה כי לקבלת התורה נחוץ הכנה דרבה לשעבד כל מהותו ואיכותו אל התורה ואם לא יעשה כן לשעבד טבעו לא תתקיים התורה בידו.

הגאון חיד"א זלה"ה כותב לפרש מאמרם ז"ל (יבמות כ"א.) גר שנתגייר קטן שנולד דמי דלכאו' הול"ל עכו"ם שנתגייר שהרי כשבא להתגייר עדיין עכו"ם הוא וביאר החיד"א כי הגר כשמטבילין אותו לשם גרות כבר קדמה לו ההכנה הגדולה מראש מקדם זמן זמנים טובא ובאמת כל ענין ההכנה היא הגרות בכח אלא שעדיין חסר לו מעשה הגרות בפועל ולכן אמרו "גר" שנתגייר שכבר הקדים למעשה הגרות כל ההכנות הדרושות לכך וכבר הוא מוכן ומזומן לקבל על עצמו עול תורה ומצוות ואזי פועל אצלו מעשה הגרות כאילו נולד מחדש שנמחק ממנו כל רושם עכו"ם משא"כ אם עדיין הוא עכו"ם בשעה שנתגייר שלא הכין עצמו כראוי אזי אינו כנולד דמי כי עדיין מפעפעים בו דרכי האו"ה טבעם והרגלם כאשר היתה באמנה אתו בשעת גיותו ונשאר בו רישומו הראשון.

ויש להביא בזה מש"כ הכלי חמדה (בפ' בשלח) בשם השפת אמת אהא דאי' בספרי (פ' ברכה) עה"פ וזרח משעיר למו שהחזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון וכשבא לעשו והציע להם לקבל את התורה שאלו מה כתיב בה והשיבם הקב"ה לא תרצח אמרו רבש"ע כל עצמו של אותו אביהם (עשו) רוצח היה וכו' הלך אצל עמו ומואב א"ל מה כתיב בה והשיבם הקב"ה לא תנאף וכו' כל עצמה של ערוה להם היא הלך אצל בני ישמעאל וכו' לא תגנוב וכו' כל עצמו של אביהם לסטים היה וכו' עכ"ד הספרי.

לעילוי נשמת מוה"ר טובי' אביגדור בן ר' אברהם צבי זי"ל
נלב"ט ט"ו שבט תשפ"ה
ת.צ.צ.ה.

הגבול שלא יבריחו את המכס ואעפ"כ לא הועילו כל החיילים והשוטרים ותוך כמה רגעים השגתי מטפחת של משי מסחרה שאסור להחזיקה עפ"י חוקי המדינה ולעומת זה אתה רבש"ע אין לך חיילים ושוטרים לשמור עלינו אם לא נברח משהו חמין ואעפ"כ כיון שכתבת בתורתך "ולא יראה לך חמין" לא נמצא אפי' כבר לחם א' אצל שום יהודי מי כעמך ישראל שאינם צריכים לשומר ולשוטר ומושל מקיימים גזירותך ומצותך עכ"ק.

הרי שאין לך שומר טוב מן האדם בעצמו שכאשר הוא מתבונן בדעתו ומביט בעין שכלו ומחשב הפסד מצוה כנגד שכרה וכמוש"כ האבני נזר הנ"ל שעיקר מהות האדם הוא הגלגלת שבה משכן השכל והמוח אזי יבין וישיכל מה חובתו בעולמו וישים אל לבו איך יכנס לזמן מתן תורתנו והאם הוא מוכן לקבלת התור' ואמרו ז"ל (ברכות ז.) טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות ההתבוננות והכנעת הלב והשתעבדותו להשי"ת הם עיקר השמירה.

ומרן בעל חתם סופר ז"ל פירש "הגבל את ההר וקדשתו" שכאשר תקח את האותיות "הר" שמהם מורכבת תיבת הר תמצא שאות קודם ה"א הוא "ד" ו"א" ו"ו" כן האות שלפני ר"ש הוא "ק" והאות שלאחריו הוא "ש" אותיות "קדוש" והוא הגבל את ההר לסבב מכל צד את תיבת "הר" וקדשתו יצא מזה תיבת "קדוש", המורם מכל זה שכאשר באים לקבל את התורה אזי כל פינות שאתה פונה וכל צדדים שאתה מצדד יהיו בענין קדוש זו הנקודה העיקרית והיסודית לקבלת התורה הקדושה מכל צד סביב סביב.

זכרתי ימים מקדם בהיותי חובש ספסלי הישיבה היה אצלנו חג השבועות היום"ט המרומם והנעלה ביותר בו הרגשנו התעלות רוחנית בלימוד התורה בדיבוק חברים בצוותא חדא בימינו נשתנה הרבה דברים ביניהם גם מנהג נעלה ז' להשאיר בין כותלי הישיבה אדרבה כל אחד נוסע לביתו ולמקומו וחבל על הדבר אבל אין צריך לומר שהימים שלפני החג לבטל מלימוד התורה חלילה והרי אדרבה הימים הללו מר"ח ועד החג הם ימי התעלות הקב"ה נתנם לנו לקבל בהם התחדשות חיות חדש וחשק ללימוד התורה כאילו מתחילים מחדש את הכל הגע בעצמך יהודי שכבר הגיע לימי זקנה ותש כחו אילו אמרו לו האם היית רוצה להתחיל מחדש את ימי נעוריך בודאי יענה ויאמר הלאני מי יתן והיה הייתי יודע כיצד לנצל את הזמן בכל החשק וההתלהבות והרצון של בחור צעיר הייתי מתמסר כל כולי ללימוד התורה ולקיום המצוות בדביקות בחשק וחפץ עז וכן צריך כל בר בי רב להתחיל את הכל בהתחדשות בימים אלו שלפני החג הק'.

בעמודנו כעת לפני קבלת התורה העיקר שנתחזק בעמל ויגיעת התורה והבנתה ומרגלא בפי לפרש דברי רש"י ז"ל עה"פ (ויקרא כ"ו ג) אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה' דהנה כתי' (איוב ה ז) אדם לעמל יולד ואמרו ז"ל (סנהדרין צ"ט ע"ב) א"ר אלעזר כל אדם לעמל נברא שנא, כי אדם לעמל יולד וכו' הוי אומר לעמל תורה נברא והיינו דאמר רבא לכולהו גופי דרופתקי נינהו טובי, לדוכי דהוי דרופתקא דאורייתא (פירש"י) כל הגופים לעמל נבראו אשריו למי שזכה והיה עמלו וטרחו (בתורה).

וז"ב הקרא אם בחקתי תלכו שהקב"ה מדבר לכאורה ואומר לו דע לך כי נולדת לעמל ויגיעה ואין לך אדם שאינו עמל זה בכה וזה בכה ע"כ אבקשכם בני "שתהיו עמלים בתורה" כלומר שהעמל והיגיעה שנגזר עליכם תצאו ידי חובתכם בעמל התורה וקמ"ל עצה טובה שהרי בין כך ובין כך נגזר עליכם העמל וא"כ מה לכם להיות עמלים בשאר דברים כגון יסורין ח"ו, צער גידול בנים, עמל הפרנסה, חולאים רעים ח"ו, במקום כל העמלות תשקיעו כל יגיעכם בתורה ואם תתקשו בהבנת איזה סוגי תנייגו בתוס' קשה שימו לב כי רק החסאים והפגמים שלכם הם בעוונתכם שתצטרכו להוסיף עמל בהבנת הענינים וחלילה בהגיע אדם למצב כזה שתלמודו קשה עליו יצטער וידאג על מה הגיע לו ככה שאין השמעתתא נהירא לו ומחזורת כשמלה.

דע לך שכאור"א חלקו בתורה קצוב לו מן השמים כפי שקבלה נשמתו בהר סיני וע"י עמל ויגיעה בתורה יוכל להשיג ולגלות חלקו השייך לשורש נשמתו בלבד שאין אחר מבלעדו שיוכל לגלותו ולהוציא מההעלם אל הגילוי כמו שפירשו בשם האר"י ז"ל מה שאומרים בתפלה ותן "חלקנו" בתורתך שהכוונה על חלק המיוחד שיש לכ"א מאתנו חלק התורה השייכת לנשמתו ומבקשים אנו מה' שנוכה לגלותו וישתדל האדם להתעלות ולקנות קנין תורה בעמל ויגיעה, התבוננות בזה עד כמה זכה אונקלוס הגר שתרגם את התורה כולה ללשון תרגום וזיכה את כלל ישראל לדורות עולם בתרגום עד היום הזה הביטו וראו עד כמה זכה הגר שבא מרחוק ונתדבק בעמנו מהו חלק תורתו וקנינו היש לך זכות גדול מזה. וכתבו המפרשים פירוש נאה במאמר השי"ת למשה רבש"ע (דברים ג כ"ו) אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה פירש"י שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן, ולכאור' הרי אמרו חז"ל (דב"ר י"א

י) שהתפלל משה רבש"ע תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן"ן ואילו הי' מתפלל עוד תפלה אחת היה נענה וכך א"ל השי"ת אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה וא"כ מהי הכוונה שלא יאמרו הרב כמה קשה הרי כבר התפלל תקט"ו תפלות האם אין זה נקרא סרבן ומפציר וגם יל"ד למה לא יאמרו הבריות הרב כמה קשה אחרי שהתפלל תקט"ו תפלות והשי"ת מצוהו אל תוסף אדרבה.

אמנם הכוונה בזה דהנה השי"ת רצה להפסיק את דעתו של משה רבש"ע שכל תכלית כוונתו לארץ ישראל היתה לקיום מצוות התלויות בה ולעשות נח"ר ליוצרו ע"כ אמר לו השי"ת הרי כל מה שאתה משתוקק להכנס לארץ ישראל היא כדי לקיים מצוותיה אני אתן לך מצוה שהיא תיירה ומעולה ע"ז אברה עבורך מצוה חדשה שעדיין לא ניתנה לשום אדם מעולם ולא ניתנת לשום אדם אחר כך רק אתה לבד תזכה בה והיא מצות "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" ובוזה נחה דעתו של משה רבש"ע כי אם אמנם אילו נכנס לארץ הי' מקיים מצוות התלויות בה אבל מצוות אלו מקיימים גם כל ישראל אף שקיום מצוות של משרע"ה בודאי היתה מעולה מן הכל אבל סו"ס מצוה זו ונח"ר שנעשה ליוצרו תוכל להתקיים ע"י אחרים אבל כאן שניתנה לו מצוה מיוחדת שרק הוא לבד יוכל לעשות נח"ר ליוצרו מצוה זו שקולה ביותר ממצוות התלויות בארץ ולזה נחה דעתו של משה רבש"ע.

הימים האלו ימי הכנה לקבלת התורה בעצם הי צריך כאור"א להתמלאות צער ועגמת נפש באיזה פנים נגשים אנו לחג הק' ולכה"פ להתבונן במקצת להכיר ולהבין מה עומדים אנו לקבל בחג השבועות כמו שפי' במה שגזרו חכמים כתבי הקודש מטמאין את הידים (עי' מגילה ז.) כדי שידע האדם כשהוא אוהז בכתבי הקודש במה הוא נוגע ולכן גזרו טומאה שמטמאין את הידים ובוזה יהי' זהיר ונשמר שלא ליגע בהם בלי דעת וכלי מחשבה הקודמת, ולכן דבר בעתו מה טוב שישים כל אחד אל לבו ויעשה חשבון הנפש האם למד והקדיש כל עתותיו קודש לה' לתורה כראוי כמה זמנים ביטל ואם לא עסק בדברים כאלו המונעים ממנו העלי', בתורה והשגתה כהנה וכהנה ישים על לבו תלמיד הישיבה, כמו שהבאנו בשם הר"ק מבארדיטשוב ז"ע שהשי"ת אינו צריך שומרים שוטרים וחיילים לשמור עלינו כי כל יהודי בעצמו ראוי לו לשמור מה שצוהו הבורא ית"ש.

התבוננו וראו כמה גדולים חסדיו ית"ש עלינו השי"ת משפיע מאכל ומשתה וכל צרכי הגוף די מחסורכם אשר יחסר לכם והוא מתחנן ומבקש מכם נתתי לכם תורת השתדלו בה התייגעו בה כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו, כשמעיינים בספרי השו"ת הקדמונים רואים בעליל עד כמה קשה הי' בימיהם להשיג ספרים, בהרבה מקומות תמצאו כתוב "הספר הזה אינו תח"ו" או "מעולם לא ראיתיו" ולפעמים "בא לירי בתורת שאלה" וכדומה: ואעפ"כ התייגעו בתורה מתוך הדחק בחסרון ספרים, ואנו שיש בידינו הכל ערוך ומתוקן ומוכן ללמוד בודאי מתחננת אלינו התורה"ק לכו לחמו בלחמי וגו', מרגלא בפומי של החפץ חיים ז"ע כאשר יבא משיח צדקנו ויגאלנו מן הגלות המר הזה, נאמר לפני השי"ת רבש"ע הן אמת שהיינו נראים בגלות כפי שאנו נראים אבל אעפ"כ הבאנו לפניך מתנה נאה מהגלות... "ש"ס בבלי" נוסד ונתחבר בימי גלות בבל וכן כל מפרשי הש"ס המחברים והפוסקים עד המהרש"א ועד בכלל כולם נתחברו ברוח הקדש הרי אלו דורן נאה שהבאנו לך מהגלות.

והימים האלה נזכרים ונעשים כשמתקרב ובא חג השבועות מתעוררת הקדושה של אותו הזמן כמעמד הר סיני כשאמרו ישראל נעשה ונשמע ויתיצבו בתחתית ההר שכפה עליהם הר כגיגית ואמר להם הקב"ה אם תקבלו את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם (שבת פ"ח ע"א) ובאמת יש ביד כאור"א לכפות על עצמו הר כגיגית ולקבל על עצמו עול תורה ואין צורך להמתין עד שיכפו אותו מן השמים יתבונן כל א' ויאמר בלבו אם תקבלו את התורה מוטב ואם לאו וכו' כי מבלעדו התורה מה ערך יש לחיים מבלי התורה פסקה חיותנו ח"ו כיצד היא הרגשנו של בן ישיבה שהיה בטל מתלמודו שבוע ימים וגם תפלתו שלא כהוגן, לא השתתף בסדרי הישיבה, רק בארוחות ערב ובוקר' מר לו מר, איך ירגיש טעם בחיי הבל ותהו, חיים של תענוגים, בודד ומדוכא הוא, ריק הוא מתורה ומיראת שמים.

יסופר שהחפץ חיים ז"ע אחרי נישואיו היתה אשתו הרבנית מנהלת חנות ומביאה פרנסה לביתו והיתה פרנסתה דחוקה ומצומצמת מאד וסמוך להם הי' איש הדיוט וגם מאד שאף הוא ניהל חנות והיתה לו פרנסה בהרחבה התלוננה הרבנית לפני בעלה הח"ח הבט נא וראה לנו יש בית מלא תורה וצאצאיו כולם לומדי תורה והפרנסה קשה ודחוקה כ"כ ואילו שכנו ההדיוט מצליח כ"כ ויש לו פרנסה בהרחבה, השיב לה הח"ח זצ"ל אמרי לי את כיצד היה ראוי להיות עפ"י יושר הנה לך יש בעל שעוסק בתורה ויש לך בנים העוסקים בתורה ומתחנכים ליר"ש, ואך ורק דבר זה חסר לנו שהפרנסה

עובדות ומאמרים על "מגילת רות" ממרן הגה"צ זצ"ל

מצניו ברות שזכתה להיות אמה של מלכות בית דוד והרי זה בסיבת מסירות נפשה שוויתרה על התענוגים וכל עצם ההלכה של עמוני ולא עמונית (יבמות מ"ז). לא הובררה עדיין ורק אז כאשר מסרה נפשה זכתה לפעול שיפסקו מן השמים שמונתת היא לבוא בקהל הלא דבר הוא. ומה שנקטו חז"ל (שם) שאמרה לה נעמי תחומין יש לנו מדוע נקטה דוקא הלכה זו מהל' שבת בזמן שאין זו ההלכה החמורה ביותר שאינו אלא איסור לאו, י"ל שרצתה נעמי לרמוז לה שלישראל יש תחומין המגבילים את הנהגת החיים וא"א לנו להיות שטופים ומופקרים בתאוות גשמיות כי א"א לקבל תורה באופן מופקר ללא הגבלות וגדרים שהרי הוא כטובל ושרץ בידו, וזה בא ללמדנו הדרך לקבלת התורה, כי רות היתה בת מלך ועכ"ז וויתרה על כל תענוגי עוה"ז ובאה להתגייג וכמו"כ הרוצה לקבל עליו עול תורה עליו לוותר על תענוגי עוה"ז ולהתחזק עצמו במדת הענוה והשפלות ומה מים יורדין ממקום גבוה למקום נמוך כך דברי תורה אין מתקיימין אלא כמי שדעתו שפלה (תענית ז).

ומ"ח קנינים שהתורה נקנית בהם (אבות פ"א מ"ו) שרובם ככולם אינם אלא תורת המדות, משום שהמדות המה הכלים לקנין התורה כי כמו בעבודת ביהמ"ק טעון כלי שרת והוא מעכב את העבודה כמו"כ התורה נקנית ע"י כלים הללו שהם המדות הטובות שרכש האדם, וכבר ראיתי בעלי כשרון שלא נתקיימה בהם התורה והשתמשו לאח"ז בחריפותם ושנינותם לעסוק במשא ומתן שלא ביושר וכל זה הגיע משום שלא עסקו בתיקון המדות, והתורה שלמדו לא היתה רק בגדר חכמה בעלמא ח"ו לא כן אלו שקשטו מדותיהם זו וזו נתקיימה בידם, כי בכלי שרת ראויים קונים תורה ונשארים קשורים ודבקים בה.

והכלי המוכשר לקבל טהרה הוא הפה ויש צורך זהירות לשמרו מכל דיבור רע, לא לחלקו חציו לתורה וחציו לדברים אסורים לש"ר וליצנות, ואם כי אחז"ל דברי תורה אין מקבלים טומאה, בכ"ז להכניס תורה בקרבו א"א זולת אם מקדשים ומטהרים את הלשון והפה, והנה בימי קדם שהגיע שלשת ימי הגבלה היו מתניישיבים ועושים חשבון הנפש מה עם שמירת המהפכות ושמירת הלשון וכך ציפו והשתוקקו לקבלת התורה, לא כן כהיום איזה השתוקקות יש, רק ההשתוקקות לברוח מבית הספר, וכיצד יכולים לזכות לתורה באופן זה, עיקר ההכנה לחג השבועות, היא להוסיף התמדה בתורה, להתחזק בתפלה ולא להרפות מההכנה הראוי, לחג הקדוש הבעל"ט.

בודאי לא זכינו להכיר מקרוב את הצדיקים מדורות הקודמים לראות הילוכם בקודש וזהירותם בכל הענינים, היאך ערכו את השבתות והימים טובים, מ"מ מתוך ספריהם הק' מבינים אנו שהיו קדושי עליון ולא הסיחו דעת מהקב"ה יומם ולילה, ואף כי רחוקים אנו מהשגותיהם מ"מ עלינו להשתדל לילך בעקבותיהם להשתוקק לקב"ה עכ"פ לפי השגתנו הפעוטה, ועל זה אומרים בהגש"פ אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו כי לפי ערך גודל ההכנה שזכו בני ישראל נשפעה עליהם קדושה והשתוקקות נפלאה לקבל את התורה, עד שהיו נוטלים את התורה מבלי יכולת להמתין שתיעתן להם. יזכנו השי"ת שנוכל להתחזק בהכנה הראוי, לתקן מידותינו ולהתרגל בקדושה ובטהרה.

הגוף של האדם, יש דברים שהוא צריך, אבל הוא יכול להיות גם מבלעדיהם, ויש דברים שהוא מוכרח להם, ואם יחסר לו לא יוכל להתקיים, אדם אין צריך לאכול את כל המאכלים בעולם, הוא אין צריך למעט מכל מין בשר, אדם יכול להתקיים זמן רב בלי לאכול כלל, הרי הדור שלנו, שעברו את המלחמה הנוראה רח"ל, כולנו היינו רעבים, הדור הזה ידעו מה זה רעב, ובכל זאת הם חיו ושרדו, כי הקב"ה כך גזר, שאלו ואלו צריכים להשאר בחיים, אוכל זהו דבר שהגוף צריך, אבל אפשר להתקיים זמן רב בלעדיו, וכן יש כמה דברים שהגוף יכול בלעדיהם להמשיך בחיים, אבל מאידך יש דברים שאי אפשר בלא זה, כמו הנשימה שאי אפשר להתקיים בלא זה אפילו שעה אחת.

לשבת פרשת במדבר - שבת "דרך ארץ" לפני חג השבועות

וידוע דברי החידושי הרי"ם שהשבת לפני שבועות נקרא שבת דרך ארץ, כי דרך ארץ קדמה לתורה, ובודאי שיש להשתדל בנימוס ודרך ארץ, כי כל הדברים הללו המה הלכות מפורשות בתורה, ומי שמתנהג על פיהם הרי שם שמים מתאבה על ידו ואומרים כולם [יומא פו.] אשרי מי שלמד תורה, אשרי רבו שלמדו תורה - והמידות המה הלכוש שעל ידיהם יש להתנהג"ק אחיה אצלו. (דברי יונה ח"א דף קפ"ג)

מצומצמת, ויש לנו לחם בדוחק, ולעומת זה שכן זה אין בידו לא תורה ולא יראה ביתו ריקם מכל, לכה"פ מגיע שתהי, לו פרנסה בריוח אדרבה הגידי נא לי וכי למי יש יותר. אנו מקבלים השפעה בהרחבה מוהשי"ת מידו הפתוחה והמלאה, ואך קצת מחסור בפרנסה או זה שאין לו כלום רק פרנסה בלבד עכ"ד.

והנה מאחר שהשפיע עלינו השי"ת ויש לכם מכל טוב, עליכם להשליך מנגד כל הבלים המפריעים מלימוד התורה להזהר בשמירת עינים בשמירת הלשון והריחוק משמיעת פוליטיק ושואר מיני הבלים, בפרט מעון ליצנות שעליה אמרו ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות, וההרו והשמרו שלא להכשל באלה, כי מחמת קלות ראש וזלזול יתהוו המון עיכובים בשעת הלימוד, ויש להביא בזה מה שפירש האור שמח בספרו משך חכמה (פ' אחרי) עה"פ ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה שהתורה מזהירה שלא לטמאות את הארץ שאף שקדושת הארץ גדולה אך אם מרבים לחטוא שם מסתלקת הקדושה ואינה כמקדם ובא הכתוב להזהיר באמרו ולא תקיא הארץ אתכם כלומר השמרו לכם לבלתי טמאו את הארץ כי אף אם עד אותה שעה היתה בה קדושה ולא סבלה עוברי עברה, הרי מעתה יש לחוש פן תסתלק הקדושה בסיבת החטאים "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה" ושוב לא תקיא הארץ את עוברי העבירה המטמאים אותה כי כבר חלף הלך ממנה הקדושה הראשונה ושוב היא סובלת עוברי עברה עכ"ד. ולפי"ז יש להשמר ולהזהר מלהגיע חלילה למצב כזה שכבר לא יוכל ללמוד כדבעי מרוב חטאים וטמטום הלב ח"ו, עד שלא ירגיש בנפשו עד היכן הגיע.

ולכן את אחי אנכי מבקש הזהרו ממותרות שהם מפסידים את חשקות התורה ומכבידים על הרוצה להקדיש עצמו לתורה מותרות כולל כל מיני ענינים שאין בהם צורך לגוף והם סותרים מוח ולב, ומפריעים לכל דבר שבקדושה הזהרו ביותר מאיבוד הזמן היקר יום אתמול לעולם לא ישוב ואין אבידה כאבידת הזמן כי כסף וזהב שנאבדו ניתן להשיבו לא כן הזמן שחלף והלך לו עד עולם לא ישוב. והגאון רבי עקיבא איגר ה' אומר שאיבוד זמן היא רציחה כי המאבד זמנו רוצח כמו ידיו חלק מחלקי החיים.

וכעת הזמן המוכשר לעורר על שמירת הזמן היקר בפרוס חג השבועות כל בחור שיש ביכולתו לסייע לחבירו ולחזקו ישתדל לעשות כן כי הרבה פעמים ישנם תלמידים הצריכים חיזוק ועידוד ומצוה רבה לסייע בידם שיעסקו ויתמידו בתורה וכל דאגה וטרדה יסורו מהם בגין עסקם בתורה כאמרו ז"ל (ברכות ה.) כל העוסק בתורה יסורים בדלן הימנו ומכיון שחכמינו ז"ל הבטיחו כן בודאי הוא אמת ויציב ואין בו ספק כלל, ובאמת מלבד הפשט הפשוט שבזכות לימוד התורה מסתלקים הימנו היסורים עוד יש בו כוונה שהרבה פעמים יש לו לאדם יסורים ודאגות ועגמו"פ ובעסקו בתורה היא מאירה את עיניו ונודע ומתגלה לו שמה שנדמה בעיניו ליסורין אין זה אלא לפנים ותוך תוכו הוא כולו רחמים עד שאין כאן לא יסורים ולא דאגות, ובדרשות הצ"ח פירש "יסורין" מלשון הסרה כלומר שע"י היסורין הקב"ה מסיר מהאדם חטאים ופשעים והוא מגודל רחמנותו ית' כשהאדם מלא עונות שולח לו יסורין קלים להזכירו ולעוררו ולמחוק עונותיו השי"ת ברחמי יסיר ממנו כל מיני יסורין ומדוים מבלי צורך לעורר אותנו ע"י יסורים קשים ר"ל.

עכ"פ כל בר בר רב ישים על לבו כי בימים אלו יושב הקב"ה ומצפה שנתעורר לעשות חשבון הנפש ולהתחיל בעבודת תיקון המעשים והמדות ויגיעת התורה ביתר שאת והבא להטריח מסייעין לו, קול דודי דופק וקורא הטו נא אונכם ובואו אלי, ומכיון שהאדם מקבל על עצמו באמת מיד נופלים ומתפזרים כל המסכים המבדילים, וכל העיכובים שהם רק דמיונות שהמציאם היצ"ר בהטעותו את האדם בסמיו עינים לחשוב מחשבות פסול כאילו עומד לנגדו איזה חומה בצורה חומה של ברזל שא"א לעבור בה אין זה אלא דמיון יקבל על עצמו להטריח ויראה כי הכל הבל אין בו ממש.

ומשמו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק זי"ע אמרו שפ"א התרעם משמו הרה"צ ר' הערשלי מוטומאשוב שכמה חפצים נעלמו מחדרו של הרבי כי שם היו הרבה ידים ממשמשין כמנהג החסידים והרבה הורו היתר לעצמם באמרם כי מהפקר זכו לה והתלונן המושמש שהכל נעשה הפקר בלי שמירה באותה רגע עבר הרה"ק מקאצק ובשמעו את דברי התלונה התפלא ושאל היתכן שאומרים שזה הפקר והלא התוה"ק כתבה "לא תגנוב". הגה"ק בעל שפת אמת שהיה נוכח באותו מעמד סיפר אח"כ לחסידיו שמאז ששמעו דיבורים אלו יוצאים מפורש מפי הרה"ק מקאצק בכל עת שראה דבר שאינו שייך לו נדמה לו כאילו חומה בצורה לפניו ולא ניתן לעבור בה ולסתור אותה תיבות "לא תגנוב" שיצאו מפי הרבי בקדושה ובטהרה עמדו לפניו כעמוד של ברזל עד שלא עלתה על דעתו כלל לנגוע בשל אחרים.

ליומא דהילולא קדישא **נעים זמירות ישראל דוד המלך** **עובדות ומאמרים בפסוקי "תהלים"**

ובכמו שראיתי מהגה"ק מסאטמאר זצ"ל שפרש הפסוק **[תהלים כה ח]** טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך דלכאורה הול"ל יורה חוטאים בדרך דהכוונה שני החטאים מסמא עיני האדם ואינו יודע שחטא כלל והשי"ת ברחמיו מורה בדרך הישר להודיע להחוטא את החטאים שידע שחטא לפני השי"ת ויתעורר לשוב לפניו וז"ש יורה חטאים בדרך. (ד"ר ח"א דף נ"ג)

ובבינה לעתים מפרש הכתוב **[תהלים נא ט]** זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה, דהנה יש מי שרוחו נשברה שמרגיש שלא יצא ידי חיובו להשי"ת, אף שבפעם לא חטא כלל, אלא שנשבר לבו במה שלא עשה חובתו בעשה טוב, וז"ש זבחי אלקים רוח נשברה. ומוסיף עוד דלא רק מי שלא חטא ורוחו נשברה על מניעתו בעשה טוב, הוי זבחי אלקים, אבל מי שחטא בפועל א"כ אף שלבו נשבר בקרבו אין זה חשוב אצל השי"ת, על זה אמר לב נשבר ונדכה, דמי שלבבו נשבר בקרבו על מה שחטא ונעשה נבזה ונדכה ע"ז, גם בחינה זו אלקים לא תבזה. (דברי יונה ח"א דף ה')

ואמר הכתוב **[תהלים ס"ב י"ג]** ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ופירוש הכוונה הגם שלאמיתו של דבר פעולת המצוה נעשית על ידו ית' כי אין לאדם כי אם המחשבה והרצון ואמנם לעין האדם נדמה כאילו הכל תלוי בפעולתו האנושית וכאילו בידו הכח והגבורה לפעול כרצונו אבל לאמיתו של דבר איננו עושה כלום כי הכל בידו ית"ש. (דברי יונה ח"א דף קס"ב)

ובספספ"ק דברי יואל (פ' ראה) כתב לפרש מ"ש **[תהלים ע"ט ח]** אל תזכר לנו עונות ראשונים, דלכא"ו אמאי מבקשים רק על עונות ראשונים, ומה עם עונות אחרונים, וכמו שנאמר בוידוי של רבינו נסים, על איזה מהם אתודה על הראשונות או על האחרונות, ופירש הוא ז"ל עפ"י מש"כ הפרמ"ג בספרו (מתן שכרן של מצוות) לחקור היאך יתחייב האדם על העבירות שעשה, הרי המלאכים שנבראו ע"י עונותיו מסיתים ומדיחים אותו, ומכריחים אותו לעבור על רצון קונו, וא"כ יפטור עצמו בטענת אנוס, ותי' הפרמ"ג דכל חיובו הוא משום דינא דגרמי, דכיון דברי הזיקא, הרי הוא גרם לאותו הזיק, עכ"ד **ובס'** דברי יואל הנ"ל כתב לתרץ באופן אחר, דחיובו הוא משום שומר, דכמו השומר חייב על שלא שמר כראוי אף שלא הזיק בידים, ה"נ ע"י העבירה הראשונה פשע בשמירתו וגרם לעבירות האחרונות, ושפיר מגיע לו העונש אף שעל האחרונות אנוס הוא, וזה שאנו מתפללים אל תזכר לנו עונות ראשונים דייקא, כי כל החיוב על האחרונות נובע מעונות ראשונים, ואם לא יזכרו הם, ממילא גם האחרונות יתבטלו מטעם שאנוס הוא עליהם. (דברי יונה ח"א דף רס"ה)

ליומא דהילולא קדישא

אור שבעת ימים הבעל שם טוב הק' זי"ע **א' דשבועות**

וידוע מה שאמר הבעש"ט הק' זי"ע על אמרם ז"ל [שבת עה.] שוחט משום מאי מחייב משום צובע, ובתוס' שם דקאי השוחט עלמא, דהכוונה על השוחט של כל העולם והוא היצ"ר דלכאורה הוא עושה רצון השי"ת במה שמפתה בני אדם לחטוא, וא"כ משום מאי מחייב לעת"ל שיהרגוהו, ומשני דחייב משום דהוי צובע, והיינו שצובע העבירה שיהיה נראה כמצוה ועל זה לא נצטוו מהשי"ת לעשות. (דברי יונה ח"א דף רמ"ט)

י"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 509-1254 (438)

צו באקומען די גליין וועכענטליך, אדער מנדב דיין ומת אין די גליין, שיקט אימיל צו divrelyona@gmail.com

עובדות ומאמרים

לקראת חג השבועות הבעל"ט

ידוע מה שהקשו התוס' (שבת פ"ח.) על מה שאמרו חז"ל ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, וקשה דהרי כבר אמרו נעשה ונשמע וקבלו את התורה מרצונם הטוב ולאיה צורך הוצרך הקב"ה לכופם, אכן י"ל שאחר שקבלו את התורה ואמרו נעשה ונשמע חזרו והתבוננו בנפשם, איך ראויים אנו לקבל תורה מקודשת כזו, הן אמת שגדול חשקנו לקבלה אבל מאידך גיסא הרי אין אנו ראויים לקבלה, ודוקא אחר שקבלו ואמרו נעשה ונשמע נהפכו דעתם ונרתעו לאחוריהם שאינם ראויים לכך, ושפיר הוצרכו לכפיה תחת ההר. (דברי יונה ח"א דף קפ"ו)

ויש להביא בזה מש"כ הכלי חמדה (בפ' בשלח) בשם השפת אמת אהא דאי' בספרי (פ' ברכה) עה"פ זורח משעיר למו שהחזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון וכשבא לעשו והציע להם לקבל את התורה שאלו מה כתיב בה, והשיבים הקב"ה לא תרצח, אמרו רבש"ע כל עצמו של אותו אביהם (עשו) רוצח היה וכו' הלך אצל עמון ומואב א"ל מה כתיב בה והשיבים הקב"ה לא תנאף וכו' כל עצמה של ערוה להם היא, הלך אצל בני ישמעאל וכו' לא תגנוב וכו' כל עצמו של אביהם לסטים היה וכו' עכ"ד הספרי.

והקשה השפת אמת דלפי"ז דלמא משום הכי קבלו ישראל את התורה משום שאין בתורה דבר המתנגד לטבעם, ואילו הי' דבר מנגד למהותם אולי לא היו מקבלים אותה, ולפי"ז מהי התלונה נגד אוה"ע שלא רצו לקבלה שהיא נגד טבעם. ותי' הוא ז"ל דמשי"ה ניתנה לישראל מצות הגבלה ונתן תחומין לכא"ו היכן מקום עמידתו וזה הי' נגד טבעם, כי דרכו של איש הישראלי להיות שואף זורח לעלות מעלה מעלה ולא לעמוד בעוצר והתציבות על מקום אחד מוגבל, ואעפ"כ עמדו ישראל נגד ההר ואמרו נעשה ונשמע נגד טבעם לכן זכו לקבל את התורה והיא נקראת על שמם, והיא תהלתם ותפארתם. (דברי יונה ח"א דף קע"ב)

ומרן בעל חתם סופר ז"ל פירש "הגבל את ההר וקדשתו" שכאשר תקח את האותיות "הר" שמהם מורכבת תיבת הר תמצא אות קודם ה"א הוא "ד" ואות שלאחריו הוא "ו" כן האות שלפני ר"ש הוא "ק" והאות שלאחריו הוא "ש" אותיות "קדוש" וזהו הגבל את ההר לסבב מכל צד את תיבת "הר" וקדשתו יצא מזה תיבת "קדוש".

המורם מכל זה שכאשר באים לקבל את התורה אזי כל פינות שאתה פונה וכל צדדים שאתה מצדד יהיו בענין קדוש זו הנקודה העיקרית והיסודית לקבלת התורה הקדושה מכל צד סביב סביב. (דברי יונה ח"א דף קע"ג)

ואמרו חז"ל (שבת קה.) עה"כ (שמות כ ב) אנכי ה' אלקיך, אנכי נוטריקון אנא נפשי כתבית ייבית. הקב"ה אומר שנתתי את נפשי בתוך התורה, יש אימרא נאה שראיתי משני צדיקים ששניהם כיוונו לדבר אחד, הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע וכן הגה"צ ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל לפרש הכתוב (שמות לא יז) ובוים השביעי שבת וינפש. שבששת ימי בראשית ברא הקב"ה את הגוף והחומר של העולם, וביום השביעי כשישבת, ברא הקב"ה הנפש של העולם, וזהו וינפש, שעשה את הנפש, כמו שאצל אדם יש גוף ונפש כן אצל העולם, כל העולם הגשמי, הכל הוא הגוף והמלוכוש של הנפש הפנימית שהוא הקב"ה, הוא נפש העולם. (דברי יונה ח"ב דף קנ"ג)

ישמח לב מבקשי ה'

בוה הננו מודיעים, לאלפי לומדי והוגי
גליונינו, מבאר תורתו של מרן הגה"צ זצ"ל
שבקרב הימים אנו מוכנים אי"ה
להביא לדפוס את הספר שרבים מחכה עליו

ספר "דברי יונה"

חלק שלישי

שיופיע אי"ה לקראת יומדה"ל מרן זצ"ל - ט"ז טבת תשפ"ו הבע"ט

אשע"כ באנו בזה בבקשה מיוחדת
כל מי שיש בידו איזה, דרשות, מכתבים, כתבי
ידות וכדו' ממרן זצ"ל נא להתקשר להמערכת
בהקדם האפשרי, שהכל ילך עצהיו"ט בעזהשי"ת
וכן כל מי שרוצה להשתתף בדמי 'מעות קדימה'
או בהוצאת להו"ל הספר נא להתקשר להמערכת

845-521-8396 או 438-509-1254

divrelyona@gmail.com

וחפץ ה' בידינו יצליח - בברכת שמחת יום טוב
וועד להוצאת ספרי מרן זצ"ל